

VIỆN KINH TẾ VÀ CHÍNH TRỊ THẾ GIỚI
PGS. TS. ĐỖ ĐỨC ĐỊNH

KINH TẾ HỌC PHÁT TRIỂN VỀ CÔNG NGHIỆP HÓA VÀ CẢI CÁCH NỀN KINH TẾ

(Sách tham khảo)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

VIỆN KINH TẾ VÀ CHÍNH TRỊ THẾ GIỚI
PGS. TS. ĐỖ ĐỨC ĐỊNH

KINH TẾ HỌC PHÁT TRIỂN VỀ CÔNG NGHIỆP HÓA VÀ CẢI CÁCH NỀN KINH TẾ

(Sách tham khảo)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
Hà Nội - 2004

MỤC LỤC

	Trang
Lời mở đầu	11
Chương 1: CÁC TRƯỜNG PHÁI VÀ QUAN ĐIỂM LÝ THUYẾT CHÍNH CỦA KINH TẾ HỌC PHÁT TRIỂN	15
I. Sơ lược lịch sử quá trình hình thành và phát triển của kinh tế học phát triển	15
II. Cấu trúc luận	19
III. Chủ nghĩa tự do mới	31
IV. Một số quan điểm lý luận mới trong xu thế toàn cầu hoá và kinh tế tri thức	42
Chương 2: CÔNG NGHIỆP HOÁ PHÁT HUY LỢI THẾ SO SÁNH ĐỘNG - MÔ HÌNH MỚI KẾT HỢP TĂNG TRƯỞNG NHANH VỚI PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG	55
I. Công nghiệp hoá: Tại sao? Cách nào?	56
1. Công nghiệp hoá - Con đường duy nhất để thoát khỏi tình trạng nền kinh tế nông nghiệp lạc hậu	56
2. Huy động và phân bổ các yếu tố sản xuất	59
3. Tăng trưởng nhanh gắn với phát triển bền vững - Mục tiêu mới của công nghiệp hoá	71

II. Khủng hoảng, đánh giá lại, mô hình công nghiệp hoá mới, các bước đi và tiêu chí công nghiệp hoá	82
1. Khủng hoảng tài chính và việc đánh giá lại mô hình Đông Á	82
2. Mô hình mới về công nghiệp hoá phát huy lợi thế so sánh động	94
3. Các bước đi công nghiệp hoá	116
4. Các tiêu chí công nghiệp hoá và việc vận dụng để đánh giá thực trạng công nghiệp hoá ở Việt Nam	161
III. Một số nhận xét	189
<i>Chương 3: CẢI CÁCH, ĐỔI MỚI, KINH TẾ THỊ TRƯỜNG: NHỮNG VẤN ĐỀ CỐT YẾU</i>	208
I. So sánh cải cách và đổi mới ở Việt Nam và Tandania	209
1. Tổng quan về cải cách và đổi mới	209
2. Tác động của các yếu tố ngoài chính sách	213
3. Sự khác nhau cơ bản giữa hai nền kinh tế Việt Nam và Tandania trước cải cách.	216
4. Những khác biệt trong sự phát triển của các khu vực sản xuất	221
5. Vai trò của nhà nước	244
6. Hình thành vốn	253
7. Một số kết luận	271
II. Chuyển đổi sở hữu - Thay đổi cách thức sử dụng, một công cụ cơ bản của chính sách	275
1. Tình hình chuyển đổi sở hữu ở một số nước	276
2. So sánh chuyển đổi sở hữu ở Nga và Việt Nam	282

III. Điều chỉnh chính sách kinh tế đối ngoại thích ứng với xu thế toàn cầu hoá, tự do hoá và kinh tế tri thức	314
1. Những yếu tố chính tác động tới quá trình điều chỉnh chính sách kinh tế đối ngoại	315
2. Những xu hướng và nội dung chính của điều chỉnh chính sách kinh tế đối ngoại	322
3. Những đối sách tình thế trước khủng hoảng, suy giảm và nguy cơ suy thoái	364
4. Gia nhập WTO - Cơ hội và thách thức của các nước đang phát triển	368
IV. Vai trò và chức năng mới của nhà nước trong kinh tế thị trường	408
1. Vai trò của nhà nước trong kinh tế thị trường	408
2. Các loại nhà nước chủ yếu trong kinh tế thị trường	417
3. Những chức năng và lĩnh vực hoạt động chính của nhà nước trong nền kinh tế thị trường hiện đại	423
Tài liệu tham khảo	432

LỜI MỞ ĐẦU

Kinh tế học phát triển đã hình thành và phát triển hơn một nửa thế kỷ kể từ những năm 1950 khi hàng trăm nước đang phát triển ra đời, nhưng đến nay có rất ít công trình nghiên cứu một cách hệ thống về ngành khoa học mới này của các nước đang phát triển, đồng thời cũng là ngành khoa học có rất nhiều vấn đề liên quan đến sự nghiệp xây dựng và phát triển kinh tế - xã hội của nước ta, nhất là những trào lưu lý thuyết và các quan điểm bàn về các cuộc cải cách và chuyển đổi kinh tế - xã hội, bàn về quá trình công nghiệp hoá, về vai trò của nhà nước và thị trường và nhiều vấn đề hệ trọng khác.

Trong cuốn sách này, chúng tôi lựa chọn và nghiên cứu ba loại vấn đề lý thuyết và thực tiễn cơ bản của kinh tế học phát triển đó là những vấn đề về lý thuyết, về công nghiệp hoá và về cải cách kinh tế, trong đó đặc biệt đi sâu phân tích những vấn đề có liên quan nhiều và thiết thực đối với công cuộc đổi mới, công nghiệp hoá và hội nhập kinh tế quốc tế của nước ta như các vấn đề về tự do hoá, toàn cầu hoá, công nghiệp hoá, cải cách kinh tế - xã hội, chuyển đổi sở hữu, chính sách kinh tế đối ngoại và vai trò của nhà nước. Cũng cần nói thêm rằng, nghiên cứu lý

thuyết là một công việc rất cần, nhưng cũng rất khó, đòi hỏi phải đầu tư nhiều thời gian và công sức mới có thể có được những kết quả có cơ sở khoa học vững chắc. Những quan điểm lý thuyết được trình bày ở đây phần lớn mới chỉ là những kết quả thu thập và hệ thống hoá tư liệu. Tuy nhiên, bên cạnh việc hệ thống hoá và trình bày một cách trung thực những nội dung chính của các lý thuyết và quan điểm đã được các học giả nêu ra, tác giả cuốn sách cũng cố gắng phân tích và lý giải những nội dung và quan điểm của họ để xem xét những mặt ưu, mặt nhược của mỗi loại quan điểm, cái nào còn phù hợp, cái nào cần thay thế, điều chỉnh, cái nào có thể vận dụng và vận dụng đến mức nào là vừa phải. Thêm vào đó, tác giả cũng mạnh dạn bổ sung một số yếu tố và sự phát triển mới diễn ra ở các nền kinh tế đang trong quá trình cải cách, đổi mới và chuyển đổi, mạnh dạn nêu ra một vài quan điểm mới và riêng của mình như quan điểm về mô hình công nghiệp hoá phát huy lợi thế so sánh động - một mô hình công nghiệp hoá mới nhằm kết hợp sự tăng trưởng nhanh với phát triển bền vững trong xu thế tự do hoá, toàn cầu hoá và tin học hoá, vừa bảo đảm rút ngắn được quá trình công nghiệp hoá, vừa nâng cao được chất lượng sống và bảo vệ môi trường tự nhiên trong sạch, quan điểm về các bước đi công nghiệp hoá, các tiêu chí công nghiệp hoá, các phương pháp công nghiệp hoá, quan điểm về sở hữu với tư cách là một công cụ cơ bản của chính sách, v.v., nhằm góp phần bàn về chiến lược, bước đi và cách làm tốt nhất để rút ngắn quá trình công nghiệp hoá ở nước ta, đưa nước ta thoát khỏi

tình trạng tụt hậu, trở thành một nước công nghiệp mới hay một nước về cơ bản được công nghiệp hoá trong khoảng hai, ba chục năm tới, rồi tiếp theo là một nước công nghiệp phát triển trong vài thập kỷ sau đó.

Hy vọng cuốn sách có thể cung cấp thêm một số thông tin, dữ liệu khoa học và là tài liệu tham khảo bổ ích cho các nhà nghiên cứu, giảng dạy về kinh tế - xã hội, các nhà hoạch định chính sách, sinh viên, nghiên cứu sinh và các bạn đọc khác quan tâm tới kinh tế học phát triển, tới công nghiệp hoá và cải cách, đổi mới kinh tế - xã hội.

Tác giả hoan nghênh các ý kiến đóng góp và tranh luận của bạn đọc.

Hà Nội, tháng 1 năm 2004

PGS.TS.ĐỖ ĐỨC ĐỊNH